

Want to test your knowledge? Hundreds of quizzes are available via this site.
Looking for resources to help plan lessons? Worksheets, source materials and ideas can be found on this site.
Not sure how to revise? Don't know how to write an essay? Don't panic! The revision guide.



D-Day decision making
D-Day beaches

European Union

آموزش تاریخ در اینترنت



The National Centre for History Education

بخش اول

میرهادی حسینی / عضو هیأت علمی دانشگاه تربیت معلم

مقدمه

معلمان و دانش‌آموزان دارد.

در مقاله‌ی حاضر، جایگاه آموزش تاریخ در کشورهای گوناگون مورد کنکاش قرار گرفته است. این مقاله، از آنجا که با تکیه بر اطلاعات موجود در وب سایت‌های این کشورها تهیه شده، آشکارا محتاج اصلاح و روزآمد شدن است. بنابراین، اطلاعات و نکات ارائه شده تنها وضع موجود را در آموزش تاریخ ارائه می‌دهد.

مرکز ملی آموزش تاریخ

«مرکز ملی آموزش تاریخ» در استرالیا، از طریق آدرس اینترنتی زیر، مطالبی را برای راهنمایی کاربران (به‌ویژه معلمان تاریخ)، در خصوص آموزش و یادگیری تاریخ در مدرسه‌های استرالیا ارائه می‌دهد:

<http://www.hyperhistory.org>

اهمیت آموزش تاریخ در هر یک از کشورهای جهان، به میزان زیادی به اهمیتی بستگی دارد که سیاست‌گذاران فرهنگی کشور برای تاریخ قایل هستند. برخی از کشورها، اصولاً برنامه‌ی خاص و مدونی برای این امر ندارند. علل این موضوع، ضعف سیاست‌گذارهای فرهنگی، فقدان غنای تاریخی و گذشته‌ی پرافتخار، جدیدالتأسیس بودن کشور، و عواملی از این دست است. اما بسیاری از کشورهای توسعه‌یافته، به‌رغم سابقه‌ی نه‌چندان طولانی در تاریخ گذشته‌ی خود، برنامه‌ی مدون و منسجمی برای آموزش تاریخ در نظر گرفته‌اند.

امروزه فناوری انتقال اطلاعات از طریق اینترنت، نرم‌افزارهای تاریخی، و بالاخره ICT (فناوری ارتباطات و اطلاعات)، تأثیر غیرقابل‌تردیدی در آموزش تاریخ برای



مرکز ملی آموزش تاریخ در استرالیا به معلمان تاریخ پیشنهاد می‌کند به دانش‌آموزان بگویند که ما می‌توانیم تاریخ را از منظر و دیدگاه‌های متفاوتی ببینیم. بر این اساس ممکن است بتوانیم آنچه را که اتفاق افتاده است، بازسازی کنیم.

۲. ماهیت آموزش تاریخ

معلمان و استادان تاریخ در استرالیا می‌آموزند که توانایی کودکان برای یادگیری تاریخ قابل تأمل است. کودکان قبل از شروع مدرسه، نسبت به گذشته احساسی قوی دارند. آنان تغییرات زمان و تحول دوره‌ی نوزادی و داستان‌ها و حکایات را درک می‌کنند. کودکان و نوجوانان، یادگیری تاریخ را به جریان زندگی و جهان پر احساس خودشان، به همراه تصویرها و تصوراتی از گذشته، وارد می‌کنند. دانش‌آموز همچنین فرضیاتی را در خصوص تجربه‌ی انسان‌ها، انگیزش و رفتار که بر اساس پژوهش‌های پیتزلی^۴ به بصیرت مشهور شده است، به دست می‌آورند.

مطالعات حاکی از آن است که برخی دانش‌آموزان علاقه‌ای به درس تاریخ ندارند. آنان بیش‌تر به داستان‌های خانوادگی علاقه نشان می‌دهند؛ زیرا آن را مفیدتر می‌دانند.

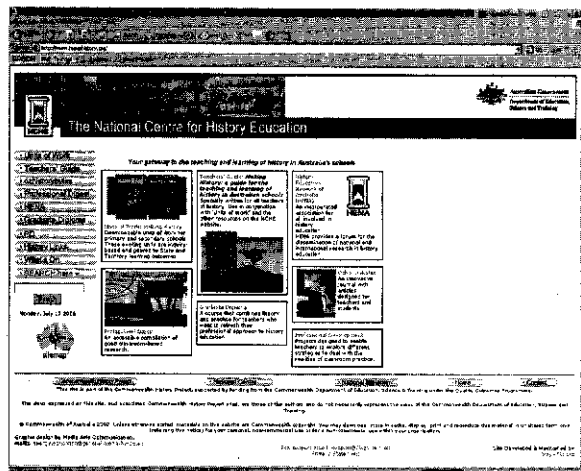
معلمان تاریخ در استرالیا، همچنین در خصوص تأثیرات فرهنگی - اجتماعی آموزش تاریخ در مدرسه‌ها، راهنمایی می‌شوند. در این خصوص لازم است، نکات زیر مدنظر قرار گیرند:

- تنوع اندیشه‌های تاریخی کودکان و نوجوانان و تفاوت‌های نژادی و قومی؛
 - بومی بودن و تقابل تاریخی در برابر اندیشه‌های جامعه؛
 - منشأ و سرچشمه‌های اندیشه‌ی تاریخی در کودکان؛
 - فرهنگ عامه و آگاهی‌های تاریخی.
- مرکز ملی آموزش تاریخ استرالیا، نکات مهمی را نیز در خصوص این موارد ارائه می‌دهد:
- نخستین تجربه و آگاهی دانش‌آموزان از تاریخ؛
 - تصورات غلط از گذشته؛
 - پیشنهاداتی برای تمرین کلاس.

تحقیق در خصوص اندیشه و احساس تاریخی مردم، پدیده‌ای جدید است. این دانش همانند ریاضیات، انگلیسی، و جامعه‌شناسی نیست. در این سایت، اهمیت این موضوع به تفصیل برای معلمان تاریخ بیان شده است.

۳. سواد تاریخی

مباحث عمومی جدید در خصوص درس تاریخ، در مدرسه‌های استرالیا در بسیاری از موارد مورد توجه قرار



در سایت این مرکز و در بخش «راهنمای معلمان»، روش‌های زیر برای معلمان تاریخ ارائه شده است:

۱. گذشته‌ی دوست‌داشتنی^۳

در این شیوه، ویژگی و ماهیت دانش تاریخی به معلمان یادآوری می‌شود. بسیاری از مردم (و حتی دانش‌آموزان) تصور می‌کنند که می‌دانند تاریخ چیست، و بنابراین و طبعاً، می‌دانند که دانش تاریخی چیست. در خصوص تاریخ، تصور عوام این است که: «هر آنچه به گذشته‌ی انسان‌ها مربوط می‌شود.»

دانش تاریخی را هم، دانشی ساده در خصوص انسان‌هایی که در گذشته بوده‌اند، تعریف می‌کنند. اما حقیقت امر این است که تعریف تاریخ و دانش تاریخی آسان نیست.

مرکز ملی آموزش تاریخ به معلمان استرالیایی می‌گوید، آنان باید بدانند که ویژگی‌های دانش تاریخی عبارتند از:

- آنچه که حقیقتاً در گذشته اتفاق افتاده است.
- آنچه که مورخان می‌خواهند در مورد گذشته بدانند (چه کسی، چه قدر، کجا، چه زمانی، و چرا).
- آنچه که معلمان تاریخ باید در مورد گذشته بدانند.
- آنچه که لازم است، دانش‌آموزان در مورد گذشته بدانند.

علاوه بر این که ممکن است، سؤالات دیگری نیز مطرح شوند؛ از جمله این که:

- اساساً معنی «دانستن» چیست؟
- آیا حقیقتاً ما می‌توانیم مفهوم و معنی برخی از وقایع را که در گذشته (برای دیگران) اتفاق افتاده‌اند، درک کنیم؟ افرادی که در بین آنان نبوده و شرایط آنان را درک نکرده‌ایم.



گرفته است. اهمیت سواد تاریخی در آموزش تاریخ به عنوان جریانی سیستماتیک، در بخش مهارت‌های آموزشی طبقه‌بندی می‌شود.

سواد تاریخی عبارتی است که در گذشته با تسامح و به صورت‌های متفاوتی، مورد استفاده قرار گرفته است. هر چند تعریف پائول گانسون^۹، مورخ آمریکایی از سواد تاریخی، از سال ۱۹۸۹ بیشتر مورد استفاده قرار می‌گرفته است، اما اخیراً اصطلاح سواد تاریخی، توسط گروهی از پژوهشگران، به گونه‌ای دیگر تعبیر شده است و آن را شامل دانستن نه تنها وقایع تاریخی، بلکه آگاهی از تفسیر و ریشه‌ی وقوع حوادث دانسته‌اند.

در سال ۱۹۹۷، رودگر بایسی^{۱۰}، محقق «انجمن پژوهش ملی در آمریکا»، الگویی را برای سواد علمی طراحی و فرمول‌بندی کرد. بر این اساس، او چهار طبقه را برای دانش علمی دانش‌آموزان فرض کرد:

اول) دانش‌آموز بی‌سوادی که قادر به درک سؤال نیست. دوم) دانش‌آموزی که سؤال را متوجه می‌شود، ولی توان پاسخ دادن به آن را ندارد.

سوم) دانش‌آموزی که دارای نظم فکری است، اما محدود به بستر خاصی است.

چهارم) دانش‌آموزی که فهم خود را به نظم کلی ارتباط می‌دهد و در مسیر تحقیق کاملاً موفق است.

اگر تئوری بالا را بپذیریم، آن‌گاه می‌توان فرض کرد که سواد و دانش تاریخی شامل سه ویژگی به این شرح است: اول این که سواد تاریخی ارتباطی با وقایع بی‌هدف و بی‌ربط در گذشته ندارد، بلکه علم تاریخ به آرای سیاسی، جامعه و شخص مربوط می‌شود. درک گذشته، بخش مهمی از کل زندگی است. بنابراین، تمام دانش‌آموزان مدرسه‌ها مستحق مطالعه‌ی تاریخ هستند.

دوم این که دانش تاریخی باید براساس ایجاد تعادل بین انتظارات و توقعات جامعه (این که دانش‌آموزان چه چیزی را درباره‌ی تاریخ باید بدانند) و درک و توانایی‌های فردی پایه‌ریزی شود.

سوم این که دانش‌آموزان به بخش‌هایی از این موقعیت دست پیدا می‌کنند و بسیار بعید است که همه‌ی آنان به تمام هدف‌ها نائل آیند.

شاخص‌های دانش تاریخی عبارتند از:

- دانستن و درک وقایع تاریخی گذشته
- درک تغییر و تحولات گذشته

■ گردآوری و تجزیه و تحلیل مدارک (آثار، اسناد و

تصویرها) و ریشه‌یابی آن‌ها

■ زبان تاریخ

■ عقاید و اندیشه‌های تاریخی

■ درک ICT و استفاده از آن در فهم تاریخ

■ ارتباط بین گذشته، حال و جهان امروز

■ قضاوت بین اختلافات و دیدگاه‌های مورخان

■ نقش فیلم، نمایش، هنرهای تجسمی، موزیک، افسانه،

شعر و فناوری اطلاعات در درک تاریخ

■ جایگاه علم و فناوری (مانند بررسی DNA و آزمایشات

شیمیایی) در شناخت درست تاریخ

■ تفسیر تاریخی و این که دانستن تاریخ، بدون تفسیر آن،

ناقص خواهد بود.

از دیگر نکات اشاره شده در سایت مرکز ملی آموزش

تاریخ استرالیا، موضوع یادگیری و تمرین دانش تاریخ در

دانش‌آموزان و همچنین تاریخ و مدنیت است.

۴. تاریخ و ICT

نقش ICT (فناوری اطلاعات و ارتباطات) در آموزش

تاریخ، در جهان امروز، اهمیت فوق‌العاده‌ای پیدا کرده است.

این شیوه، شامل استفاده از رایانه در کلاس‌های درس، و

کاربرد اینترنت و جست‌وجوی اطلاعات و مکان‌های تاریخی

در آن است.

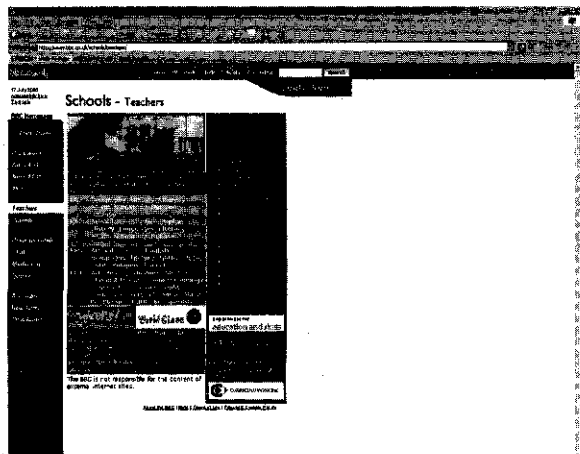
طریق جست‌وجو در اینترنت با کمک موتورهای جست‌وجو،

و مفهوم پایگاه‌های اطلاعاتی تاریخی، از مهم‌ترین نکاتی هستند

که در این مرکز به معلمان گفته می‌شود.

مدرسه‌های تاریخی

این سایت اینترنتی در انگلیس، امکان دسترسی آسان



دانش‌آموزان و معلمان تاریخ به منابع درسی را فراهم می‌آورد. آدرس این پایگاه چنین است:

<http://www.schoolshistory.org.uk>

در این پایگاه، مهم‌ترین روش آموزش تاریخ، ارائه‌ی مدارک تاریخی به کمک فناوری است. در این شیوه‌ی آموزشی و با استفاده از امکان پاورپوینت و کارگاه‌های آموزشی، مجموعه‌ای از تصویرهای تاریخی در اختیار دانش‌آموزان قرار می‌گیرد.

مؤسسه‌ی پژوهش تاریخی (IHR)

این مؤسسه وابسته به دانشگاه لندن، از طریق آدرس اینترنتی زیر، امکانات و منابع مطالعاتی را به مورخان ارائه می‌دهد:

<http://www.history.ac.uk>

روش آموزش در این مؤسسه پژوهشی بدین گونه است که دانش‌آموزان و دانشجویان را به استادان و معلمان تاریخ، کتاب‌شناسی تاریخ، پایان‌نامه‌های رشته‌ی تاریخ و وب‌سایت‌های تاریخی متصل می‌سازند.

این مؤسسه اطلاعات کاملی در خصوص معلمان رشته‌ی تاریخ براساس فهرستی از مؤسسات پژوهشی و یا موضوعات مورد علاقه‌ی معلمان تاریخ در انگلیس ارائه می‌دهد. به این ترتیب، دانش‌آموز پس از ورود به این مؤسسه و یا از طریق بازدید از وب‌سایت آن، به آسانی می‌تواند به معلم مورد نظر خود دسترسی یابد و از طریق پست الکترونیکی، با وی مکاتبه و تبادل نظر کند. معرفی یک معلم تاریخ با تخصص موردنظر نیز، یکی دیگر از امکانات این مؤسسه است. استادان و معلمان تاریخ در انگلیس در این مؤسسه به ده‌ها تخصص اصلی تقسیم شده‌اند. این تخصص‌ها از تاریخ مدیریت، کشاورزی و اقتصاد تا تاریخ باستان، خاورمیانه،

جهان و قرن‌های متفاوت را شامل می‌شود.

بخش کتاب‌شناسی مؤسسه، دانش‌آموزان و محققان رشته‌ی تاریخ را با کتاب‌ها و منابع تاریخی که توسط چند مؤسسه‌ی انتشاراتی معتبر در انگلیس منتشر می‌شوند، آشنا می‌سازد. از دیگر امکانات کمک‌آموزشی در این مؤسسه، معرفی پایان‌نامه‌های تاریخی است. این پایان‌نامه‌ها براساس سال انتشار (از ۱۹۹۵ تا ۲۰۰۵) و موضوعاتی به این شرح طبقه‌بندی شده‌اند: فلسفه‌ی تاریخ، روش‌های تاریخی، تاریخ‌نگاری، تاریخ باستان، تاریخ قرون وسطای اروپا، تاریخ اروپای معاصر، تاریخ معاصر انگلیس، تاریخ بین‌الملل، و نیز تاریخ آفریقا، آمریکا، آسیا، استرالیا و پاسیفیک.

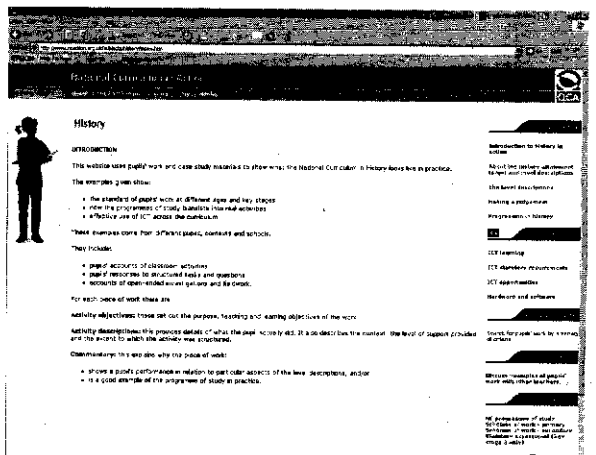
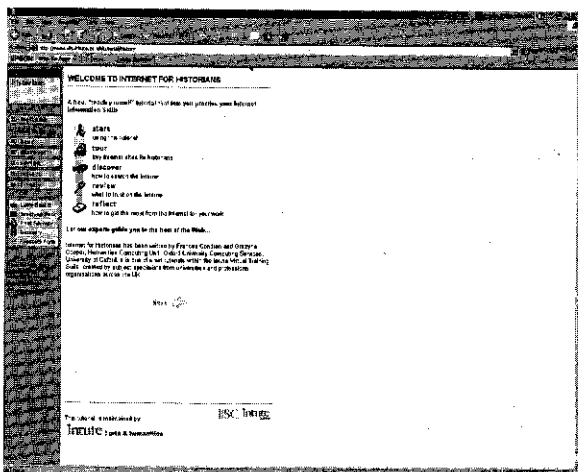
معرفی وب‌سایت‌های تاریخی به دانش‌آموزان، یکی دیگر از امکانات ارزشمند این مؤسسه است. این سایت‌ها براساس موضوعات تاریخی، منطقه‌ی جغرافیایی، دوره‌های تاریخی، و بالاخره نوع منابع تقسیم‌بندی شده‌اند.

آموزش استفاده از اینترنت برای مورخان

محققان دانشگاه آکسفورد، نقش ویژه‌ای برای اینترنت در یادگیری دانش تاریخ قائل هستند. آنان مجموعه‌ای از آموزش‌های کاربرد اینترنت را در رشته‌های گوناگون علوم، تدوین و در اینترنت قرار داده‌اند. آدرس اینترنتی زیر، آموزش استفاده از اینترنت را برای معلمان تاریخ ارائه می‌دهد:

<http://www.vts.rdn.ac.uk/tutorial/history>

فرانسیس کاندرون^۴ و گرازینا کور^۵، از محققان مرکز رایانه‌ی علوم انسانی دانشگاه آکسفورد در انگلیس، چگونگی جست‌وجو در اینترنت را آموزش می‌دهند.



۴. استفاده از منابع اینترنتی و چند رسانه‌ای برای دسترسی به منابع تاریخی؛

۵. استفاده از پست الکترونیکی برای تبادل نظر و اندیشه با دیگران در مدرسه‌های کشورهای دیگر.

محققان این مرکز در خصوص الزامات و نیازهای قانونی ICT معتقدند، دانش‌آموزان باید فرصت کافی برای کار و پاسخ‌دهی به این روش آموزشی را داشته باشند. این الزامات در آموزش تاریخ عبارتند از:

۱. هیچ محدودیتی برای استفاده از ICT در راه یادگیری وجود ندارد.

۲. دانش‌آموز باید بتواند، منابع، اسناد، تصویرها، سی‌دی‌ها و بانک‌های اطلاعاتی و موزه‌های تاریخی را در اینترنت بیابند.

۳. او باید بتواند، از منابع، اسناد، تصویرها، سی‌دی‌ها و موزه‌های تاریخی به‌طور بهینه استفاده کند.

۴. ایجاد ارتباط بین انبوهی از منابع و اسناد، و درک صحیح از آنها ضرورت دارد.

نرم‌افزارها و سخت‌افزارهای مورد نیاز در این شیوه برای آموزش تاریخ نیز شامل موارد زیر است:

۱. یک دستگاه رایانه با امکانات سی‌دی درایو، و دسترسی به اینترنت.

۲. نرم‌افزار Word که دارای فهرست لغات و توانایی تلفظ کلمات باشد.

۳. نرم‌افزار نشر رومیزی (مانند نرم‌افزار ایرانی زرنگار).

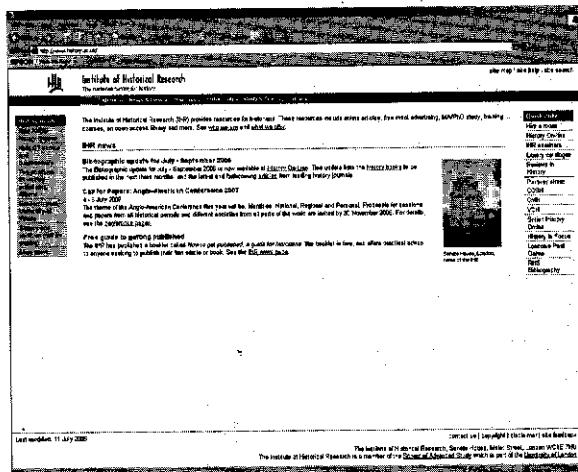
۴. بسته‌ی نرم‌افزاری ارائه‌ی مطلب (مانند پاورپوینت).

۵. نرم‌افزار پردازش اطلاعات و اعداد (مانند SPSS).

همچنین، داشتن یک دوربین دیجیتال، میکروفن و لوازم چندرسانه‌ای مفید است. در کنار این موارد، داشتن فهرست وبسایت‌های تاریخی، موزه‌ها و منابع مطالعاتی تاریخ هم بسیار سودمند خواهد بود.

زیرنویس

1. The National Center for History Education
2. Teachers Guide
3. Engaging The Past
4. Peter Lee
5. Paul Ganon
6. Rodger Bybee
7. Search Engineer
8. Frances Condron
9. Grazyna Copper



مرکز آموزش ملی

«مرکز آموزش ملی» در انگلیس، شیوه‌های آموزشی خاصی را برای یادگیری تاریخ به دانش‌آموزان انگلیسی پیشنهاد می‌کند. برای آشنایی با سایت این مرکز پژوهشی به آدرس زیر در اینترنت مراجعه کنید:

<http://www.ncaction.org.uk/subjects/history/index.htm>

مهم‌ترین توصیه و روش آموزشی این مرکز، استفاده از ICT در آموزش تاریخ است. به نظر آنان این شیوه، به دلایل زیر برای دانش‌آموزان مفید است:

۱. امکان دسترسی و تفسیر اطلاعات؛
۲. آشنایی با طرح‌های شناخته شده؛
۳. دسترسی به مدل‌ها، پیشگویی و فرضیات دیگران؛
۴. قابلیت آزمایش و دقت؛
۵. بررسی و اصلاح کارهایشان برای بهبود کیفیت؛
۶. گفت‌وگو و تبادل نظر با دیگران و ارائه‌ی اطلاعات؛
۷. ارزیابی کارها؛
۸. ارتقای سطح آموزش؛
۹. خلاقیت و ریسک‌پذیری؛
۱۰. تضمین موفقیت و استقلال.

برای تمام موارد فوق، مثال‌هایی بیان شده است. در نهایت این‌که ICT به دانش‌آموزان در یادگیری سریع تاریخ کمک می‌کند. همچنین، در موارد زیر هم می‌تواند برای دانش‌آموزان مفید باشد:

۱. دسترسی به منابع تاریخی و امکان نقد و بررسی آن‌ها؛
۲. اطلاعات طبقه‌بندی شده‌ی تاریخی و امکان سازماندهی و تبادل اندیشه‌های مؤثر با دیگران؛
۳. دقت نظر در ویژگی‌های منابع تاریخی؛

